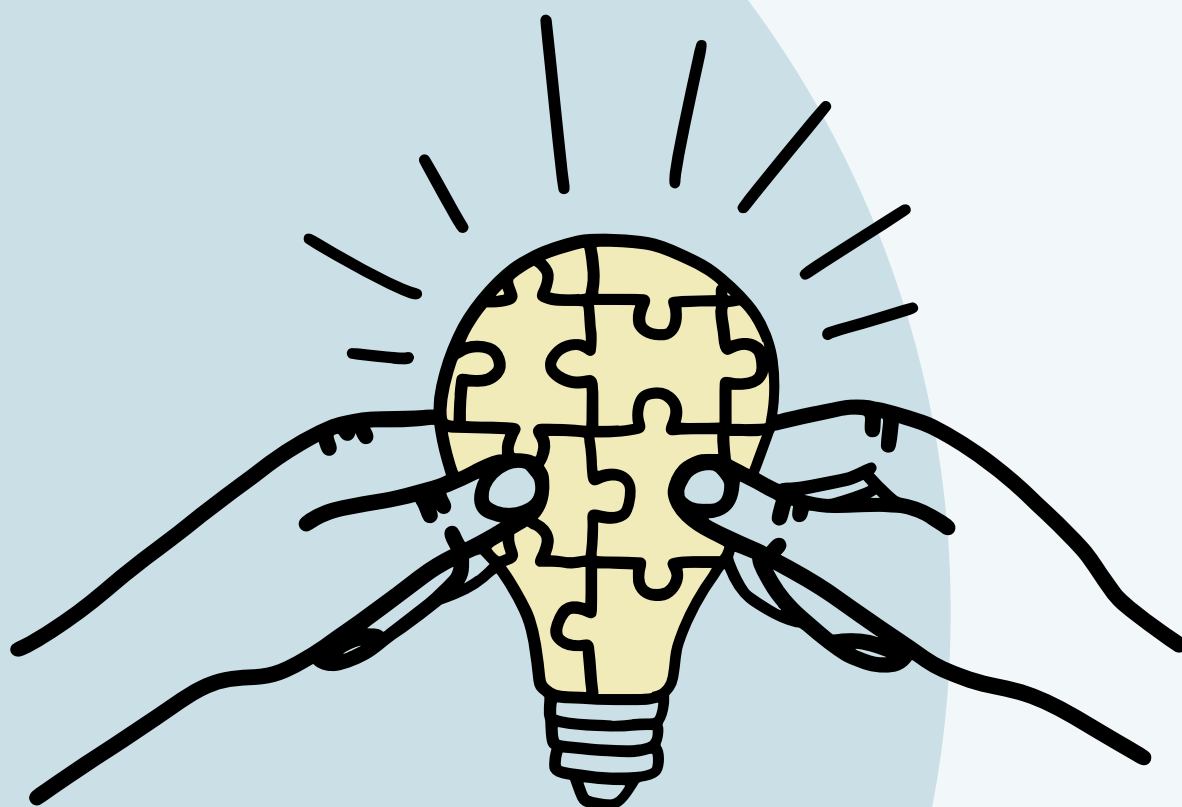
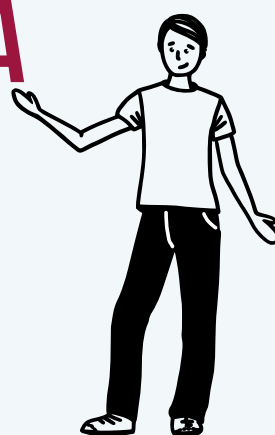
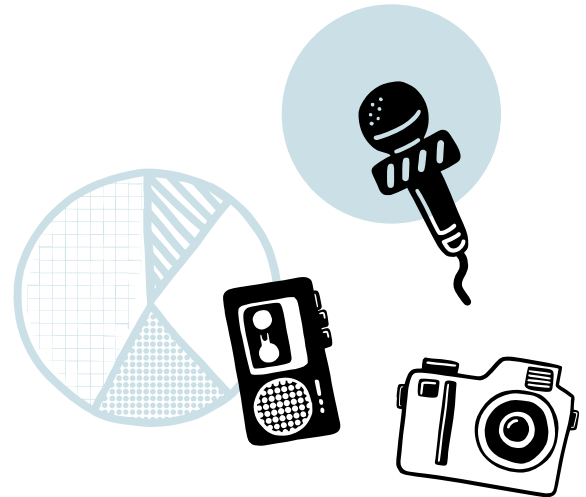

KORIŠTENJE PODATAKA U PRIČAMA O KLIMATSKIM RJEŠENJIMA

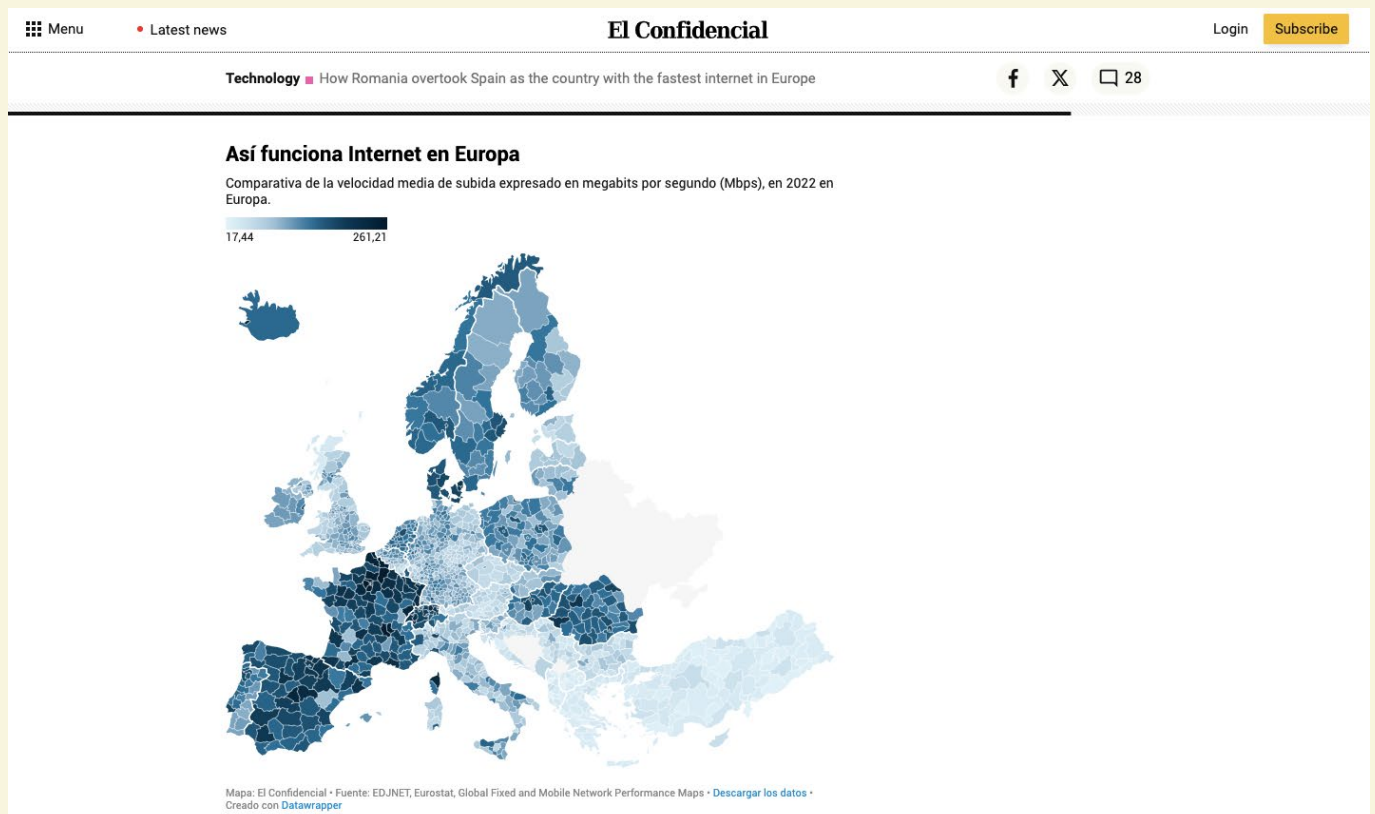
Priče o ekstremnim vremenskim događajima ili klimatskim rješenjima često uključuju podatke kako bi objasnile šta funkcionira, a šta ne. Iako postoji mnogo načina za predstavljanje brojeva u pričama, prekogranični timovi moraju uzeti u obzir da vizuelizacije postoje s razlogom. U ovom vodiču, članovi i mentori prekograničnih timova u projektu [Constructive News: Fostering Solutions Journalism Across Europe](#) (Konstruktivne vijesti: Podsticanje novinarstva usmjerenog na rješenja širom Evrope, SoJo Europe) govore o tome kako se uključivanje podataka, snalaženje u razlikama i savladavanje prepreka isprepliću prilikom pisanja uvjerljivih priča o klimatskim rješenjima.

PRIČE S PODACIMA: U ČEMU JE KVAKA?

Prilikom izvještavanja ili uvrštavanja podataka u klimatske priče imajte na umu da kauzalnost i korelacija nisu isto. Lola Garcia-Ajofrin iz *El Confidenciala* dodaje: „Brojke mogu biti samo početna tačka, nakon čega slijede intervjui koji objašnjavaju KAKO“.

Na primjer, Eurostat objavljuje različite skupove podataka koji za Garcíu-Ajofrin „mogu biti dobra polazna tačka za istraživanje da li nešto funkcionira tokom vremena“. Jedan skup podataka koji su pronašli – o brzinama interneta u Evropi – postao je okosnica njihove priče o tome kako je Rumunija pretekla Španiju kao zemlja s najbržim internetom u Evropi. A njihovo vodeće pitanje? „**Kako je Rumunija to uspjela?**“

Snimak ekrana grafike *El Confidenciala* o brzini interneta u Rumuniji. Podaci su izvedeni na osnovu brojki Eurostata. Izvor: *El Confidencial*

„Dobra novinarska priča usmjerena na rješenja mora sadržavati dokaze, a za to su podaci veoma važni“, rekla je Garcia-Ajofrin. „Ali vjerujem da nikada ne bi trebalo zaboraviti tradicionalno izvještavanje s terena, koje daje kontekst i otkriva ono što statistika često izostavlja.“

Priča *El Confidenciala* o ultrabrzom internetu u Rumuniji integriše podatke iz uglednih izvora i komparativne grafikone u objašnjenja različitih sagovornika – od preduzetnika do akademika i posmatrača.

„U konačnici, šta možemo ponuditi čitaocu što je drugačije? Šta oni mogu naučiti iz ovoga što smo imali sreću da otkrijemo?“, pita Garcia-Ajofrin. „Kao novinari imamo ogromnu privilegiju da razgovaramo s toliko ljudi i posjetimo toliko mjesta – iskoristimo to na najkonstruktivniji način.“

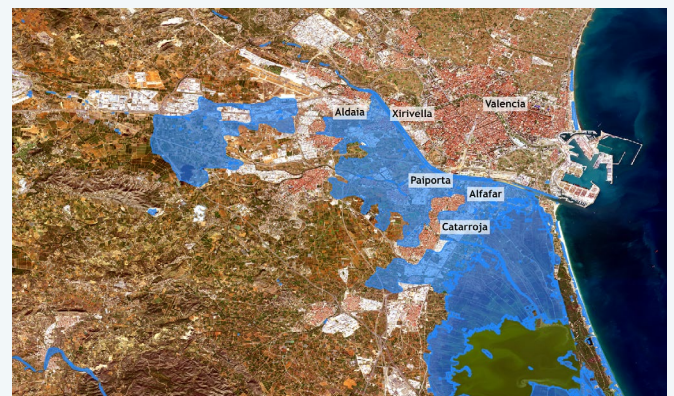

DEKONSTRUKCIJA PODATAKA: ŠEMA „PRIJE-TOKOM-POSILIJE“

U prvom nastavku ove serije, „Priručniku za klimatske akcije: Vodič za novinarstvo usmjereno na rješenja“, objašnjavamo kako su alati za prikupljanje i vizuelizaciju podataka ključni aspekti alata za izvještavanje o klimi. Podaci mogu dolaziti iz mnogih izvora i biti predstavljeni na zanimljiv način. Ali koje podatke biste trebali koristiti? I zašto?

Uzmimo, na primjer, priču projekta Maldito Clima o razornim poplavama u Valenciji u Španiji u oktobru 2024. i sve većoj vjerojatnoći poplava u zemlji, u kojoj su koristili šemu „prije-tokom-poslije“ kako bi dekonstruisali prepoznata rješenja, izvore podataka i narativnu logiku svoje istrage. Maribel Ángel-Moreno, istraživačka novinarka i koordinatorka Maldito Clime, podijelila je ovu ideju tokom webinara „Korištenje podataka u SoJo novinarstvu o klimi“ krajem maja 2025.

Snimci ekrana „scrollytelling“ grafike Maldito Clime koja prikazuje područja u Valenciji u Španiji prije (na slici gore) i nakon (na slici dolje) razornih poplava u oktobru 2024. Grafika poplavljenih područja (plava boja) pojavljuje se ili nestaje dok korisnici skroluju po ekranu uređaja. Izvor: Maldito Clima

„Ovaj format specifičan za konkretan slučaj je funkcionirao za priču o poplavi, ali za druge probleme/rješenja su možda bolje druge šeme“, kaže.

Šema „prije-tokom-poslije“ u dekonstrukciji i konceptualizaciji podataka za priče o klimi

	Prije	Tokom	Poslije
Ključne tačke	Koji izvori podataka ili rješenja već postoje prije klimatskog događaja (npr. poplave)?	Na koje izvore podataka ili rješenja utiče prirodna katastrofa?	Koji izvori podataka ili rješenja se mogu pojaviti nakon vremenske nepogode?
Primjeri podataka iz istraživačke priče Maldita Clime	Sistemi ranog upozoravanja; postojeća infrastruktura za zaštitu od poplava; izvještaji iz prošlosti; geografski podaci	Učinkovitost infrastrukture ili rješenja za zaštitu od poplava; uticaj na pogođeno stanovništvo	Novi zakoni ili izmjene zakona; planovi preseljenja
Zašto se fokusirati na ove podatke?	Radi davanja komparativnih gledišta o problemu u odnosu na prethodne događaje.	Da bismo vidjeli koliko su postojeća rješenja (ne)efikasna ili (ne)adekvatna tokom događaja.	Da bismo vidjeli koje će se mjere poduzeti ili kako će se postojeća rješenja poboljšati kako bi se riješio problem

Izvor: Maribel Ángel-Moreno, webinar „Korištenje podataka u SoJo novinarstvu o klimi“, 20. maj 2025.

„Ne možete klasificirati ili upoređivati druge poplave s onim što se dogodilo u Valenciji. Postoje različite vrste poplava, a njihov uticaj na stanovništvo određuju mnogi faktori, kao što su vrsta zemljišta, geografija, postojeća infrastruktura, sistemi ranog

upozoravanja i drugi. Ali ono što smo naučili iz ovog projekta jeste da razmislimo o tome kako vizuelizirati podatke koje ćete koristiti, koje već imate i s kojima ćete raditi tokom istrage“, tvrdi Ángel-Moreno.

Iako je dijeljenje podataka ključno za prekogranično izvještavanje, naglašava ograničenja uporedivosti. U prethodnom prekograničnom projektu novinari *lavialibere* Andrea Giambartolomei i Paolo Valenti pokušali su prikupiti i uporediti podatke između zemalja, ali su shvatili da svaka vlada koristi različite kategorije ili se podaci odnose na različite periode.

„Na kraju smo morali izostaviti komparativni dio“, kaže Valenti. „Morali smo odustati od toga“, rekao je Giambartolomei, dodajući da je korisnija strategija za novi prekogranični projekat traženje zajedničke teme „gdje zaista možemo napraviti neko poređenje“ u smislu podataka.

MISAONI
OBLAČIĆ

Alberto Puliafito
Glavni urednik, Slow News

„Prekogranično SoJo novinarstvo nije samo dijeljenje podataka. Radi se o usklađivanju metodologija, očekivanja i etičkih standarda. Najbolja saradnja se dešava kada su ti temelji utvrđeni. Svaka nova priča zahtijeva svjež pogled, spremnost na osporavanje prethodnih pretpostavki i prepoznavanje da ono što je uspjelo na jednom mjestu možda neće uspjeti negdje drugo – ili bi moglo uspjeti iz potpuno drugih razloga.“

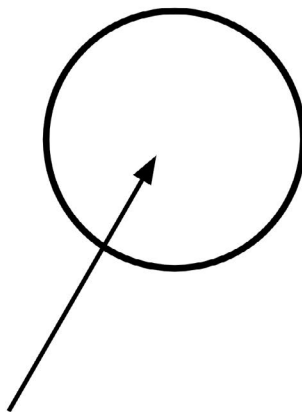
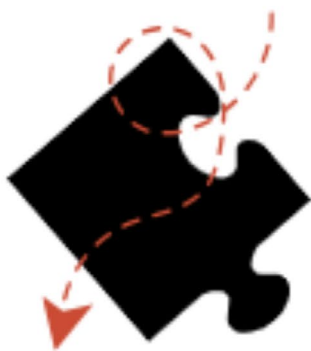

KONCEPTUALIZACIJA VIZUELIZACIJE PODATAKA

Pomoću aplikacija ili softvera je lako predstaviti podatke u interaktivnim formatima kao što su „scrollytelling“ (kombinacija „scroll“ i „storytelling“, format predstavljanja interaktivnih članaka na mobilnim uređajima koji se mogu skrolati) ili „webdocs“ („web dokumentarci“, linearni ili nelinearni narativni format pripovijedanja koji kombinuje multimedijalne resurse). Ángel-Moreno podsjeća novinare da prezentacije koje koriste ove formate ponekad mogu biti konfuzne jer se čitaoci mogu osjećati zarobljeno na trenutnom ekranu i imati dojam da „nisu slobodni da se kreću, biraju ili prelaze“ na druge dijelove članaka.

Osim navedenog, šta bi još prekogranični timovi i dizajneri priča trebali uzeti u obzir prilikom pisanja članaka o klimatskim rješenjima zasnovanih na podacima? Ángel-Moreno kaže (vidi Grafikon 1):

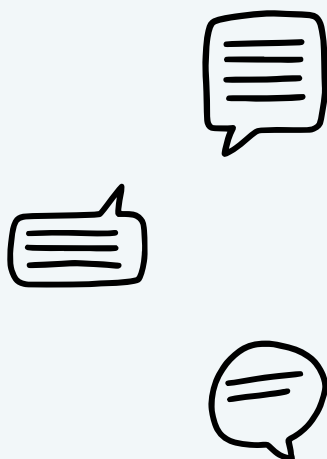
- 1. Koristite objedinjujući koncept ili glavnu ideju.** Ona objašnjava da su za svoju priču o poplavi koristili dio slagalice kao metaforu kako bi povezali probleme i rješenja s budućim akcijama. „Ako nemate jedan dio slagalice, nećete imati potpuno i efikasno rješenje. Tako pokušavam prevesti složenost problema i rješenje koje mu je potrebno u jednu ideju.“
- 2. Pređite direktno na suštinu u vizuelizacijama.** Vaš tim će prikupiti i raditi s mnogo podataka tokom istraživanja i prezentacije. Iza svih tih podataka i vizuala stoji mnogo rada i korisni su za prikazivanje određenih informacija, kaže ona, „ali nisu svi stvarno ključni za priču.“ Koristili su „scrollytelling“ s umetnutim kratkim okvirima s objašnjenjima koji prate komparativne podatke predstavljene u linearnom grafikonu.
- 3. Napravite priču koja je prilagođena mobilnim uređajima.** Mnogi članci i produkcije se pregledaju na pametnim telefonima, pa Ángel-Moreno preporučuje da budu optimizovani za mobilne uređaje. „Od početka znamo da će se ova priča čitati putem telefona, pa hajde da kreiramo priču i prilagodimo je mobilnim gledaocima.“

Grafikon 1. Izvor: Maribel Ángel-Moreno, webinar „Korištenje podataka u SoJo novinarstvu o klimi“, 20. maj 2025.

SAMI PODACI NE POKREĆU LJUDE

Čak i u najtemeljitijem izvještavanju o klimi novinari trebaju izbjegavati da preoptereće publiku brojkama. Umjesto toga, fokusirajte se na akciju, likove i narative koji apstraktne probleme približavaju publici. Matty Edwards, bivši novinar i urednik *The Bristol Cable* (UK), dodaje da povezivanje klimatskih pitanja sa širim temama poput energetske siromaštva, nejednakosti u stanovanju ili javnog zdravstva može pomoći publici da se poveže s pričama na ljudskom nivou.

Matty Edwards

Bivši novinar i urednik *The Bristol Cable*

„Novinarstvo u oblasti klimatske krize zna biti porazno ili depresivno, zato je važno da ne bombardujete svoju publiku naučnim informacijama i podacima.“

KONTAKTIRAJTE NAS

Bilo da imate pitanja, želite obuku iz novinarstva usmjerenog na rješenja ili želite sarađivati s nama, naš tim je posvećen tome da vam pruži podršku. Kontaktirajte nas na **transitions@tol.org** da zajednički istražujemo novinarstvo usmjereno na rješenja, razmjenjujemo ideje i ostavimo trag.

TU SMO DA POMOGNEMO

Partneri na projektu:

Transitions

**SOLUTIONS
JOURNALISM
NETWORK**

